

UN OMAGIU TRANSILVAN

Ion POP

Prof. dr., Universitatea „Babeș-Bolyai”
din Cluj-Napoca

Răspund de departe și cu un profund sentiment amar-elegiac invitației de a participa la comemorarea literatului de elită și a bunului prieten Laurențiu Ulici, dispărut în chip consternant acum două incredibile decenii. Mă gândesc din nou, cu acest prilej, la scriitorul de mari înzestrări care a fost confratele meu de oficiu critic, așa de fructuos atent la vitrina actualității literare românești, întâmpinată cu o generozitate de mare iubitor al poeziei, mai ales al celei tinere. Seria lui de patru cărți puse sub titlul *Prima verba* (primele trei, între anii 1971 și 1994, iar ultimul, în 2004) dă seama în chip superlativ de acest interes aparte, cu efecte încurajatoare, catalitice, pentru foarte mulți începători în ale scrisului. Se știe și că, sub semnul aceleiași pasiuni, Laurențiu Ulici alcătuiuse, deja prin 1978, o antologie a poezilor tineri, cu apariție mereu amânată de editorii-cenzori sau doar timorați în fața cenzurii, lucrarea fiind editată după mai bine de douăzeci de ani, cu titlu postum. Că a rămas până târziu foarte atașat de literatura în curs de afirmare s-a putut constata și imediat după Decembrie 1989, când la revista „Luceafărul” a angajat câțiva poeți care nu uită gestul său de om gata să sară mereu în ajutor.

Dar mă gândesc și la opera sa fundamentală, din păcate rămasă la întâiul tom masiv, dedicată *Literaturii române contemporane*, cu un prim volet deschis către poezie în 1995, în care un însemnat număr de autori își găsesc locurile bine cumpănite, cu un simț al judecății de valoare deloc comun. Sunt portrete, medalioane critice schițate de o mână inspirată, în tușe ce se rețin, în formulări adesea memorabile prin vervă, culoare stilistică, dar mai ales prin cântărirea atentă a fiecărei cărți citite. E o lucrare ce va rămâne printre titlurile de referință ale criticii noastre din ultimele decenii, deschisă oricărui cercetător interesat de fenomenul liric național ilustrat cu precădere de așa-numita „promoție 70”, căreia criticul congener se grăbea să-i facă dreptate. E un mare păcat că această operă a trebuit să rămână neîncheiată din cauza accidentului tragic din anul 2000. Nu putem decât regreta că n-a

ajuns să fie dusă până la deplina rotunjire. Dar dragostea pentru scrisul liric s-a manifestat și în masiva antologie *O mie și una de poezii românești*, din 1997, după ce tipărise o altă antologie comentată, dedicată câtorva poeți interbelici, în 1984. Împotriva curentului, marcă a aceleiași voințe de individualizare, a apărut în 1988 și cercetarea în două volume *Nobel contra Nobel*.

Istoricul literar se dovedise foarte sensibil la metamorfozele cele mai greu de sesizat ale fenomenului poetic românesc, de unde și propunerea sa, primită totuși cu anumite rezerve, de a organiza viziunea critică în funcție nu atât de generații, cât de „promoții”, care s-ar cristaliza, după părerea sa, la câte un deceniu distanță. În ce mă privește, n-am putut fi de acord cu această structurare, părându-mi-se că mișcarea poetică nu are, în realitate, un ritm atât de accelerat de evoluție încât să-și evidențieze, la intervale așa de scurte, trăsăturile specifice, novatoare. Formula sa a avut însă și mulți adepți, fapt explicabil prin chiar febrilitatea cu care se desfășura istoria noastră post-decembristă, în spațiul căreia dorința de afirmare liberă și originală era cumva firească. Oricum, ecourile acestei idei n-au fost puține, și ele atestă puterea de impact a personalității lui Laurențiu Ulici, aflat mereu într-un dialog dinamic cu scrisul contemporan.

Nu e de uitat că viața literară românească a înregistrat și altfel prezența sa majoră: Laurențiu Ulici a devenit în ultimii ani de viață un președinte de certă autoritate al Uniunii Scriitorilor, într-un moment de dificilă recristalizare a comunității oamenilor români de Litere, după prea multele divizări la care-i supusese regimul dictatorial și cenzurile sale. Ulici era convins, ca multe alte conștiințe lucide ale zilei, de însemnătatea așa-numitei „rezistențe prin cultură”, fenomen real și prețios sub regimul comunist, dar important și în anii de după căderea dictaturii. Om cu credințe profund democratice, spirit liber, el și-a exprimat ferm aceste credințe în eseurile politice și într-o publicistică militantă pozitivă, constructivă, dar și lucid-critică la adresa neocomunismului rezidual, în cărți precum *Puțin, după exorcism* (1991) și *Dubla impostură* (1995). Vocația sa de militant pentru democratizarea reală a societății românești pe cale de înnoire s-a concretizat și prin angajarea sa politică din ultimii ani de viață alături de Partidul Național Țărănesc, în care multe minți luminate vedeau forța cea mai creditabilă a anilor de după Revoluție, devenind tocmai de aceea victima cea mai des vizată de regimul așa-zis „emanat” de evenimentele revoluționare. A căzut, din nefericire, tocmai pe acest front, în modul cel mai absurd.

Nu vreau să-l uit, în ora evocatoare, nici pe omul Laurențiu Ulici, cu inteligența sa superioară, de intelectual lucid și curajos, dar neexcluzând din viața sa nici momentele de destindere ludică – era, se știe, un șahist reductabil, practica jocuri de inteligență și dexteritate lingvistică... A avea și un umor, cu accente caustice adesea, ce putea intimida multă lume... Ca ardelean și maramureșean, fie și marginal, am fost mișcat, recunosc, și de atașamentul său față de rădăcinile rămase în nord de țară, cu Sighetul în care îi plăcea să se regăsească printre confrății scriitorii la un festival literar devenit tradițional.

Am notat, în fugă, aceste câteva gânduri, cu emoția cuiva care l-a prețuit profund pe scriitorul și intelectualul, pe prietenul Laurențiu Ulici, și a resimțit ca pe un eveniment tragic dispariția lui nedreaptă, tocmai când mai putea participa productiv la atâtea inițiativă și demersuri vitale pentru societatea românească încă fragilizată, intrată într-o etapă de „tranziție” nesigură ce s-a dovedit a fi prea mult prelungită. Însă prezența lui rămâne vie, iar donația masivă de cărți ale poezilor iubiți făcută Memorialului Ipotești îi va conserva și ea, mulți ani de acum înainte, memoria luminoasă.

Rezumat: În articolul de față este evocată personalitatea lui Laurențiu Ulici: istoricul literar foarte sensibil la metamorfozele cele mai greu de sesizat ale fenomenului poetic românesc; președintele Uniunii Scriitorilor; omul de cultură militant pentru democratizarea reală a societății românești; intelectualul lucid și curajos.

Cuvinte-cheie: Laurențiu Ulici, istoric literar, critic, rezistența prin cultură.

Abstract: The present article evokes the personality of Laurențiu Ulici: the literary historian, very sensitive to the most difficult metamorphoses of the Romanian poetic phenomenon; the president of the Writers' Union; the man of the culture, militant for the real democratization of the Romanian society; the lucid and courageous intellectual.

Keywords: Laurențiu Ulici, literary historian, critic, resistance through culture.